

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

พ.ศ.

หลักการ

ให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาล
รัฐธรรมนูญ

เหตุผล

โดยที่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้มี
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญเพื่อใช้เป็น
วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัยคดีตามที่บัญญัติให้อำนาจไว้
ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ร่าง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

พ.ศ.

.....

.....

.....

.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ
ศาลรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและ
เสรีภาพของบุคคล ซึ่งตามมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๕
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“ศาล” หมายความว่า ศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ตุลาการ” หมายความว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“คดี” หมายความว่า เรื่องหรือประเด็นที่เสนอเป็นคำร้องต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ร้องและผู้ถูกร้อง

“ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้มีสิทธิเสนอคดีต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

“ผู้ถูกร้อง” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาในคดี

“ผู้เกี่ยวข้อง” หมายความว่า หน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลที่มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับคดี

“กระบวนการพิจารณา” หมายความว่า การพิจารณาคดีหรือการกระทำใด ๆ เกี่ยวกับคดี

ซึ่งกระทำโดยคู่กรณี หรือโดยศาล หรือตามคำสั่งศาลไม่ว่าการนั้นจะเป็นโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อศาล หรือต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือศาลกระทำต่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย รวมถึงการส่งคำร้อง และการลงมติ ตลอดจนการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

“การนั่งพิจารณาคดี” หมายความว่า การไต่สวน หรือการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณา คดี หรือการวินิจฉัยชี้ขาดของศาลหรือตุลาการ โดยจะออกนั่งบัลลังก์หรือไม่ก็ตาม

มาตรา ๔ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้มีอำนาจออกข้อกำหนดของศาลเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความ สะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม

ข้อกำหนดของศาลตามวรรคหนึ่ง เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และสภาผู้แทนราษฎรแล้ว เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๕ ให้มีพนักงานคดีรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ช่วยเหลือในกระบวนการพิจารณาของศาลตามที่ ศาลมอบหมาย

วิธีการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคดีรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๖ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีตามที่รัฐธรรมนูญและ กฎหมาย พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติ

มาตรา ๓ เมื่อคู่กรณีร้องขอและศาลเห็นสมควร ให้ศาลมีอำนาจยื่นหรือขยายระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายอื่นที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้นำมาใช้บังคับ หรือระยะเวลาตามที่ศาลกำหนดไว้ได้ เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่กรณีร้องขอ ศาลมีอำนาจยื่นหรือขยายระยะเวลาได้ตามที่จำเป็นเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมและประโยชน์สาธารณะ เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะกำหนดระยะเวลาไว้เป็นการเฉพาะ

ในกรณีที่รัฐธรรมนูญกำหนดระยะเวลาพิจารณาวินิจฉัยของศาลไว้เป็นการเฉพาะ ให้เริ่มนับระยะเวลาตั้งแต่วันที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ได้รับคำสั่งไม่ให้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องหรือความเห็นนั้น

มาตรา ๔ การส่งสำเนาคำร้อง สำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาหรือเอกสารอื่นใด หรือการแจ้งวันนัด คำสั่งของศาลหรือข้อความอย่างอื่นไปยังคู่กรณีหรือบุคคลอื่นใดในคดี ศาลมีคำสั่งให้เป็นหน้าที่ของพนักงานคดีรัฐธรรมนูญดำเนินการส่งหรือโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ โทรศัพท์ โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้ โดยคำสั่งดังกล่าวเป็นแรงจูงใจ ศาลมีอำนาจส่งหรือขยายระยะเวลาตามที่สมควรติดต่อ

หลักเกณฑ์ และวิธีการสรรหา ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนและเพื่อความเหมาะสมตามสภาพแห่งเนื้อหาของเรื่องที่ทำกรติดต่อ ศาลอาจสั่งให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้เป็นที่ไปโดยคำสั่งที่ตนของศาล โดยทางโทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้

ในการส่งเอกสารตามวรรคหนึ่งและวรรคสองต้องมีหลักฐานการ ได้ส่งจากพนักงานคดีรัฐธรรมนูญหรือหน่วยงานผู้จัดให้บริการไปรษณีย์ หรือโทรคมนาคมที่เป็นสื่อในการส่งเอกสารนั้น ในกรณีนี้ให้ถือว่าผู้รับได้รับเอกสารตามวันเวลาที่ปรากฏในหลักฐานดังกล่าว เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าไม่ได้รับหรือได้รับหลังจากนั้น

หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๕ ศาลมีอำนาจออกประกาศกำหนดอัตรา หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการจ่ายในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) ค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ แก่บุคคลใดที่ศาลเรียกมาให้ถ้อยคำ ให้ความเห็น หรือเบิกความ ตามมาตรา ๔๔ หรือบุคคลตามที่ศาลเห็นสมควร

(๒) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเอกสารหรือการดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาของศาล

มาตรา ๑๐ ตุลาการสหัฐคดีตัดสินคดีใน ซึ่งมีเหตุความไม่เป็นกลางอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ จะร่วมเป็นองค์คณะเพื่อพิจารณาวินิจฉัยไม่ได้

(๑) มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับคดีที่ขอให้อรรถนัย หรือเคยเป็นผู้พิพากษาหรือตุลาการในศาลอื่น อนุญาตตุลาการ กรรมการในองค์กรใดหรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเคยพิจารณา วินิจฉัยในคดีหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ขอให้อรรถนัยนั้นมาก่อน

(๒) เป็นหรือเคยเป็นสามีหรือภริยา หรือญาติของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ เป็นบุพการีหรือ ผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติทางการสมรส นับได้เพียงสองชั้น

(๓) เคยเป็นผู้ที่ได้ถูกอ้างเป็นพยาน โดยที่รู้ได้เห็นเหตุการณ์ เว้นแต่เคยมีส่วนร่วมใน ราชการหรือการปฏิบัติ หรือเคยแสดงตนในศาล โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญมีความรู้เป็นพิเศษใน วิชาหรือวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้น

(๔) เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้แทน ตัวแทน หรือทนายความของคู่กรณีฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่ง

(๕) มีหรือเคยมีคดีอยู่ในระหว่างหรือข้อพิพาทที่ตุลาการนั่นเอง สามี ภริยา หรือญาติ สืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของตุลาการนั้นฝ่ายหนึ่ง พินาศกับคู่กรณี สามี ภริยา หรือญาติสืบสาย โลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

มาตรา ๑๐/๑ ตุลาการซึ่งมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ อาจถูกคัดค้านที่จะร่วมเป็นองค์คณะ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้

(๑) เคยมีส่วนร่วมในการตราบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนดที่เสนอให้ศาล พิจารณาวินิจฉัย รวมทั้งแสดงหรือเคยแสดงความเห็นต่อสาธารณะเกี่ยวกับบทบัญญัติหรือปัญหา ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินั้น

(๒) มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับคดี หรือเรื่อง หรือประเด็น ที่เสนอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

(๓) แสดงหรือเคยแสดงความเห็นต่อสาธารณะเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือพรรคการเมืองที่เสนอให้ศาล พิจารณาวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือความเป็นรัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรี หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง หรือยุบพรรคการเมือง แล้วแต่กรณี

(๔) แสดงหรือเคยแสดงความเห็นต่อสาธารณะเกี่ยวกับเรื่องหรือประเด็นที่เสนอให้ศาลพิจารณา วินิจฉัย

(๕) แสดงหรือเคยแสดงความเห็นต่อสาธารณะที่เป็นปฏิปักษ์หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐาน แห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขซึ่งมีหลักการให้สมาชิก สภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งโดยตรงทั้งหมด

(๖) เหตุอันใดอันมีสภาพร้ายแรงซึ่งอาจทำให้การพิจารณาวินิจฉัยเสียความยุติธรรม

มาตรา ๑๑ เมื่อมีเหตุที่สะดักตักตนของขงหรือของขงหนึ่งตุลาการซึ่งร่วมเป็นองค์คณะผู้ใดเห็นว่า
ตนมีเหตุความไม่เป็นกลางตามมาตรา ๑๐ เกิดขึ้นแก่ตุลาการคนใดตุลาการผู้นั้นจะแถลงต่อศาลแสดง
ถึงเหตุที่ตนขอหยุดตักตนความไม่เป็นกลางดังกล่าวต่อศาลไม่ว่าในเวลาใด ๆ แล้วเพื่อขอลถอนตัวออกจาก
การพิจารณาคดีวินิจฉัยนั้นก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ศาลพิจารณาคำเนินการต่อไป

มาตรา ๑๒ เมื่อในกรณีที่ถูกกรณีหรือผู้เกี่ยวข้องเห็นว่า ตุลาการซึ่งร่วมเป็นองค์คณะมีเหตุความ
ไม่เป็นกลางตามมาตรา ๑๐ หรือมีเหตุที่ตุลาการอันอาจถูกคัดค้านได้ตามมาตรา ๑๖๑๐/๑ คู่กรณีหรือ
ผู้เกี่ยวข้องขอหยุดตักตนของขงหรือของขงหนึ่งให้ยื่นคำร้องคัดค้านขึ้นต่อศาลได้ไม่ว่าในเวลาใด ๆ
ก็ได้ ก่อนจะมีการลงมติเพื่อมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งชี้ขาด

เมื่อมีเหตุที่สะดักตักตนของขงหรือของขงหนึ่ง ให้ตุลาการซึ่งหยุดตักตนของตนปฏิบัติหน้าที่ไว้
จนกว่าศาลจะชี้ขาดในวิธีอื่นที่ตักตนนั้น

ตุลาการที่สะดักตักตน ๓ ขงของตุลาการซึ่งหยุดตักตนที่ได้ตักตนไปของตนมีเหตุที่ขอหยุดตักตนนั้น
ของขงขงหนึ่งไม่เสียไปเพราะเหตุที่ศาลมีคำสั่งขอขงรับคำร้องตักตน เว้นแต่ศาลจะพิพากษาเป็นขงขงอื่น

มาตรา ๑๓ เมื่อมีการแถลงต่อศาลตามมาตรา ๑๑ หรือมีการยื่นคำร้องคัดค้านตุลาการ
ตนใดตามมาตรา ๑๒ และให้ตุลาการซึ่งหยุดตักตนไม่ขอตนตัวขอตนตนมีเหตุดังกล่าวหยุดการปฏิบัติ
หน้าที่ในการพิจารณาคดีวินิจฉัยเรื่องนั้นไว้ก่อนจนกว่าศาลจะได้วินิจฉัยชี้ขาดความไม่เป็นกลางหรือเหตุ
คัดค้านนั้นให้ศาลพิจารณาคำร้องตักตนและขั้นที่ตักตนซึ่งของขงของตุลาการซึ่งหยุดตักตน โดยขอสงวนคำแถลง
ของคู่กรณีและตุลาการซึ่งหยุดตักตน รวมทั้งพยานหลักฐานอื่นตามที่เห็นสมควร แล้วขอตนคำสั่งขอขงรับหรือ
ขอตนเสียซึ่งคำร้องตักตนนั้น คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุด

เมื่อศาลตั้งพิจารณาคำร้องตักตนของขงหรือของขงหนึ่ง ตุลาการซึ่งหยุดตักตนจะร่วมพิจารณาคดีหรือขอตนเสีย
ของตนนั้นชี้ขาดคำร้องตักตนไม่ได้

ตุลาการซึ่งหยุดตักตนของขงหรือของขงหนึ่งให้ถือตนตนตนเสียซึ่งขงขงตน คำตนตนตนเสีย
เท่าตน ให้ถือตนตนคำร้องตักตน

มาตรา ๑๓/๑ ในการพิจารณาคำแถลงของตุลาการตามมาตรา ๑๑ ศาลอาจขอให้ตุลาการผู้นั้น
ชี้แจงหรือแสดงพยานหลักฐานเพิ่มเติมด้วยก็ได้

สำหรับการพิจารณาคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๑๒ นั้น ศาลต้องให้สิทธิผู้ร้องคัดค้านและ
ตุลาการผู้ถูกคัดค้านแถลงชี้แจงด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษร รวมทั้งแสดงพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง
และต้องให้แต่ละฝ่ายได้รับทราบประเด็นโต้แย้งและการตอบข้อโต้แย้งของแต่ละฝ่ายด้วย

เมื่อศาลเห็นว่าเอกสารหรือพยานหลักฐานที่ได้รับมาตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองเป็นการเพียงพอแล้ว ให้แจ้งให้ตุลาการและผู้ร้องคัดค้านทราบ ทั้งนี้ เพื่อศาลจะได้มีมติวินิจฉัยในเหตุความไม่เป็นกลางหรือเหตุคัดค้านนั้นต่อไป

มาตรา ๑๓/๒ ในการพิจารณาเหตุความไม่เป็นกลางตามมาตรา ๑๐ หากศาลมีมติว่าตุลาการผู้ร่วมเป็นองค์คณะมีเหตุความไม่เป็นกลางดังกล่าว ให้ตุลาการผู้นั้นพ้นจากการเป็นองค์คณะในคดีที่ขอให้วินิจฉัย

มาตรา ๑๓/๓ ในการพิจารณาวินิจฉัยเหตุคัดค้านตามมาตรา ๑๐/๑ ให้ศาลพิจารณาว่าตุลาการผู้ถูกคัดค้านมีเหตุตามที่ถูกคัดค้านจริงหรือไม่

ในกรณีที่ศาลมีมติว่าตุลาการผู้ถูกคัดค้านมีเหตุตามที่ถูกคัดค้านจริง และเหตุคัดค้านนั้นอาจกระทบต่อความยุติธรรมในการพิจารณาวินิจฉัยคดี ให้ตุลาการผู้นั้นพ้นจากการเป็นองค์คณะในคดีที่ขอให้วินิจฉัย

มาตรา ๑๓/๔ ในการพิจารณาความไม่เป็นกลางหรือคำร้องคัดค้านให้ถือตามคะแนนเสียงข้างมาก และตุลาการซึ่งมีเหตุความไม่เป็นกลางหรือถูกคัดค้านจะร่วมพิจารณาหรือออกเสียงลงคะแนนไม่ได้

มาตรา ๑๓/๕ การกระทำใด ๆ ของตุลาการซึ่งถูกคัดค้านที่ได้ดำเนินไปก่อนมีเหตุที่อาจถูกคัดค้านนั้น ย่อมสมบูรณ์ไม่เสียไปเพราะเหตุที่ศาลมีคำสั่งยอมรับคำร้องคัดค้าน เว้นแต่ศาลจะกำหนดเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๔ ตุลาการจะขอถอนตัวจากการพิจารณาคดีหรือการทำคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่งคดีใดมิไม่ได้ เว้นแต่มีเหตุที่ *ขอสงวนคำพิพากษา* ตามมาตรา ๑๐ เหตุสุดวิสัย หรือเหตุจำเป็นอื่นอันมีอาจก้าวล่วงได้ หรือเหตุอื่นตามที่ *ขอสงวนคำพิพากษา*

มาตรา ๑๔/๑ การใช้หรือวินิจฉัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือบทกฎหมายอื่นใด หากตัวอักษรหรือถ้อยคำในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือบทกฎหมายอื่นใด มีใช้ในกฎหมายลำดับพระราชบัญญัติและมีความหมายตามกฎหมายอยู่แล้ว ศาลต้องใช้หรือวินิจฉัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือบทกฎหมายอื่นใดนั้นตามความหมายดังกล่าว

ในกรณีที่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือบทกฎหมายอื่นใดไม่ชัดเจน ให้ศาลแสวงหาความมุ่งหมายของบทบัญญัติหรือบทกฎหมายนั้น แล้วใช้หรือวินิจฉัยตามความมุ่งหมายนั้น

การไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าวให้ถือว่าเป็นการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๑๕ ในการพิจารณาคดี ให้ศาลมีอำนาจในอรรถาธิบายว่าด้วยการรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาคดีในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลที่เข้ามาหรือขอเช่าโรงในที่ทำการศึกษา หรือบริเวณที่ทำการศึกษา หรือเข้าฟังการไตสวนของศาล ทว่าให้บุคคลใดซึ่งผิดข้อที่ไปนอกศาลตามที่พิชารณและให้กระทำผิดใด ๆ เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อย และรวดเร็ว รวมทั้งสมควรจะเชิญพียงเดิมเพื่อให้กระทำผิดในขณะนั้นพิชารณขอศาลเข้าไปด้วยควรจะมีประสิทธิภาพ

ผู้ใดฝ่าฝืนระเบียบตามวรรคหนึ่งให้ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษดังนี้

(๑) ตัดเดือน โดยจะมีคำดำเนินเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้

(๒) ไล่ออกจากที่ทำการศึกษา หรือบริเวณที่ทำการศึกษา

(๓) ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

การสั่งลงโทษตามวรรคก่อน ให้ศาลใช้อย่างระมัดระวังและเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี

มาตรา ๑๖ นอกศาลที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้หน่วยบัญญัติที่ชื่อว่าเป็นศาลพระที่นั่งเสด็จอำนวยการศาลพระที่นั่งเสด็จวิชัยพิชารณตามแห่งพระราชบัญญัติโดยชอบด้วย และเมื่อมีศาลพระที่นั่งเสด็จอำนวยการศาลให้ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษได้ดังนี้

(๑) ตัดเดือน โดยจะมีคำดำเนินเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้

(๒) ไล่ออกจากบริเวณศาล

(๓) สั่งปรับไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งปรับทั้งปรับ

ทว่าคำสั่งลงโทษศาลพระที่นั่งเสด็จอำนวยการศาลซึ่งมีอำนาจสั่งลงโทษและเท่าที่ชื่อเป็นเขตของคดีพิชารณแห่งศาลนี้ และศาลสั่งให้ผู้กระทำผิดลงโทษตาม (๑) ทว่าหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่งหรือหลายฉบับเป็นระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควรโดยให้ผู้กระทำผิดเป็นผู้เสียค่าใช้สอย

มาตรา ๑๗ ผู้ใดการวิเคราะห์หรือวิจารณ์การพิจารณาคดี หรือการวินิจฉัยคดี หรือคำวินิจฉัยของศาลโดยสุจริตด้วยเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือเป็นวิธีการทางวิชาการ ผู้นั้นไม่มีผิดฐานละเมิดอำนาจศาล หรือดูหมิ่นศาลหรือดูสมทว่า ซึ่งได้กระทำโดยสุจริตย่อมกระทำได้

ให้นำความในมาตรา ๑๕ วรรคสอง และวรรคสามมาใช้กับผู้ฝ่าฝืนความในวรรคหนึ่งด้วย

มาตรา ๑๘ กระบวนพิจารณาคดีให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้และข้อกำหนดของศาลตามมาตรา ๔ ในกรณีที่ไม่มีขบวนการคดีและข้อหาผิดด้วยบัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้หน่วยบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิชารณตามแห่งพระราชบัญญัติโดยชอบด้วย

หมวด ๒
วิธีพิจารณาคดี

ส่วนที่ ๑
การยื่นคำร้องและการจำหน่ายคดี

มาตรา ๑๕ คำร้องต้องทำเป็นหนังสือ **ใช้ชื่อย่อตัวสุภาพ** และอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อ และที่อยู่ของผู้ร้อง
- (๒) ระบุมาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง
- (๓) ระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ พร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง
- (๔) คำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างไรพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุน **โดยชัดแจ้ง**
- (๕) ลงลายมือชื่อผู้ร้อง แต่ในกรณีที่เป็นการทำและยื่นหรือส่งคำร้องแทนผู้อื่น ต้องแนบใบมอบฉันทะให้ทำการดังกล่าวมาด้วย

หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำ การยื่น และรายละเอียดของคำร้อง ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๒๐ ให้นำความในมาตรา ๑๕ มาใช้บังคับแก่คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาโดยอนุโลม

มาตรา ๒๑ การยื่นคำร้องต่อศาลให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ **และทุกหมวดอื่นที่บัญญัติให้เป็นส่วนสหสิทธิพรทวินสิทธิ์ของศาล**

การยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๑ ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ยื่นคำร้องพร้อมเอกสารประกอบตามข้อกำหนดของศาล

การยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ให้ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหารที่จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดี ส่งความเห็นหรือคำโต้แย้งของคู่ความพร้อมด้วยเหตุผลไปยังหัวหน้าหน่วยงานผู้รับผิดชอบธุรการของศาล เพื่อส่งให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๒๒ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้

การใช้สิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง ต้องดำเนินการใช้สิทธิตามมาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญจนถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่กรณีที่มีคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร แล้วแต่กรณี ให้ดำเนินการใช้สิทธิตามมาตรา ๒๑๑ ของรัฐธรรมนูญก่อน

ในการดำเนินการของบุคคลตามมาตรา นี้ ให้มีสิทธิขอรับความช่วยเหลือและคำแนะนำจากพนักงานคดีรัฐธรรมนูญตามข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๒๓ การยื่นคำร้องของบุคคลตามมาตรา ๒๒ นอกจากต้องดำเนินการตามมาตรา ๑๕ แล้ว ให้ระบุเหตุที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้วด้วย

มาตรา ๒๔ คำร้องที่ได้ยื่นต่อศาล ก่อนที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง ถ้าผู้ร้องตาย หรือมีการขอลอนคำร้อง หรือ ~~ศาลเห็นว่าการร้องนั้น~~ ไม่เป็นประโยชน์แก่คดี ศาลอาจพิจารณาสั่งจำหน่ายคดีนั้นก็ได้

มาตรา ๒๕ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจมีคำสั่งให้คู่กรณีที่กำลังดำเนินการพิจารณา ไม่ถูกต้องนั้นทำการแก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่เห็นสมควร ~~เว้นแต่ข้อที่ไม่ถูกต้องดัง~~ ~~ดังที่ศาลเห็นสมควรจะไม่สุจริตของคู่กรณีฝ่ายนั้น~~

กรณีที่ผู้ร้องไม่ดำเนินการพิจารณาตามคำสั่งศาลตามวรรคหนึ่ง โดยไม่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจพิจารณาสั่งจำหน่ายคดีนั้นก็ได้

ส่วนที่ ๒

การพิจารณาคดีวินิจฉัย

มาตรา ๒๖ องค์คณะของศาลในการ นั่งพิจารณาคดี และในการ ทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการไม่น้อยกว่าห้าคน

การนั่งพิจารณาของศาลต้องมีตุลาการครบองค์คณะ และตุลาการซึ่งไม่มีได้ร่วมในทศ นั่งพิจารณาคดีใด ย่อมไม่มีส่วนร่วมในทศจะทำคำวินิจฉัยคดีนั้นมิได้

คำวินิจฉัยของศาลให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่จะมีบัญญัติเป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๗ ศาลอาจแต่งตั้งตุลาการประจำคดีเพื่อพิจารณารับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย และออกคำสั่งใด ๆ ซึ่งมีใช่เป็นไปในทางวินิจฉัยชี้ขาดคดีก็ได้

หลักเกณฑ์ และการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการประจำคดี ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๒๘ กรณีมีคำร้องที่ขอให้ศาลวินิจฉัยเรื่องใด ให้ศาลตรวจและมีคำสั่งรับหรือไม่รับไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในระยะเวลาตามข้อกำหนดของศาล

ในกรณีที่ศาลมีความเห็นว่าคำร้องไม่สมบูรณ์ครบถ้วนซึ่งผู้ร้องอาจแก้ไขได้ ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ร้องแก้ไขคำร้องให้สมบูรณ์ครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด หากไม่มีการแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือข้อที่ไม่สมบูรณ์ครบถ้วนนั้นเป็นกรณีที่ไม่อาจแก้ไขให้ถูกต้องได้ หรือเป็นคดีที่ไม่อยู่ในชั้นพระราชพงศาวดาร ให้สั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

คำร้องในเรื่องใดที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาล ให้สั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๒๙ เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำร้องที่มีผู้กรณไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้ส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง หรือมีคำสั่งแจ้งผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

เมื่อผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้อง ให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด สามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง

กรณีผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดตามวรรคสอง หรือไม่มารับสำเนาคำร้องภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

มาตรา ๓๐ ผู้ร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องหรือผู้ถูกร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาจะกระทำแก้ไขเพิ่มเติมได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลแล้ว และต้องเป็นสาระสำคัญอันควรแก่การแก้ไขเพิ่มเติม และเกี่ยวข้องกับเรื่องเดิม แต่จะทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล

มาตรา ๓๑ ในการพิจารณาคดี ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้

ศาลมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ตุลาการเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามกฎหมาย

มาตรา ๓๒ พยานหลักฐาน หรือข้อขัดแย้ง หรือข้อเท็จจริง ที่คู่กรณีนำเสนอหรือศาลเรียกมาเอง หากเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก ศาลจะเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลมีอำนาจ ส่งสำเนาหรือแจ้งให้บุคคลภายนอกดังกล่าวทราบ และได้มีโอกาสโต้แย้งคัดค้านเพื่อประกอบการพิจารณา วินิจฉัยก็ได้

พยานหลักฐาน หรือข้อเท็จจริง ที่ศาลเรียกมาเอง ให้ศาลส่งสำเนาหรือแจ้งให้คู่กรณีได้มีโอกาสโต้แย้งคัดค้าน

มาตรา ๓๓ การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาลให้กระทำด้วยความรวดเร็ว และมีกำหนดเวลาที่แน่นอน เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัย เหตุสุดวิสัยเป็นอันอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ หรือเหตุอื่นที่สมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะสั่งเลื่อนการพิจารณาคดีออกไปก็ได้

ในกรณีมีเหตุสุดวิสัย หรือเหตุจำเป็นอันอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ หรือเหตุอื่นตามที่คู่กรณี หรือผู้เกี่ยวข้องร้องขอ หรือศาลเห็นสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะสั่งเลื่อนกระบวนการพิจารณาออกไปก็ได้

มาตรา ๓๔ ศาลมีอำนาจในอันที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาและวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานใด ๆ ที่ได้มา หรือมีอยู่ หรือที่คู่กรณีหรือที่ผู้เกี่ยวข้องนำมาสืบนั้น จะเกี่ยวกับประเด็นที่ศาลกำหนดไว้และเป็นอันเพียงพอให้ฟังเป็นยุติได้หรือไม่ แล้วพิจารณาวินิจฉัยไปตามนั้น

มาตรา ๓๕ หากศาลเห็นว่าคดีใดเป็นปัญหาข้อกฎหมาย หรือมีพยานหลักฐานที่คู่กรณี หรือผู้เกี่ยวข้องแถลงยอมรับและเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว ศาลอาจประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณา และวินิจฉัยโดยไม่ทำการไต่สวนก็ได้

มาตรา ๓๖ การไต่สวนของศาล ให้กระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณที่ทำการศาล หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ศาลมีอำนาจ กำหนดให้เฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องมีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาได้

มาตรา ๓๗ คู่กรณีจะอ้างตนเอง บุคคล และหลักฐานอื่นเป็นพยานได้ตามที่ศาลเห็นสมควร และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเองหรือของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งนั้น ณ ที่ทำการศาลในเวลาทำการได้ตามที่ศาลกำหนด

การอ้างพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้คู่กรณีจัดทำบัญชีระบุดยานยื่นต่อศาลพร้อมแสดง เหตุผล ความจำเป็นในการอ้างพยานหลักฐาน และวิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าว คู่กรณีอาจยื่นบัญชีระบุดยานเพิ่มเติมพร้อมแสดงเหตุผลความจำเป็นได้ตามที่ศาลเห็นสมควร หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาในการยื่นบัญชีระบุดยานให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๓๘ เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม ศาลอาจกำหนด ให้มีการตรวจพยานหลักฐานก่อนก็ได้ และให้แจ้งคู่กรณีทราบล่วงหน้าก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐาน ไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

หลักเกณฑ์ และวิธีการ แสดงระยะเวลาในการตรวจพยานหลักฐานให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๓๙ การไต่สวนของศาลให้คู่กรณีซักถามเฉพาะประเด็นที่ศาลกำหนดและให้มีการ สืบพยานหลักฐานที่คู่กรณีไม่รับกัน

ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มาศาลในวันไต่สวนโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ศาลดำเนินกระบวนการ พิจารณาต่อไป

มาตรา ๔๐ การไต่สวนในกรณีที่มีความจำเป็นให้ศาลเรียกพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ เข้ามาในการไต่สวนได้ ให้ศาลส่งหมายและบัตรชี้แจงที่ชี้แจง

การไต่สวนพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้ศาลสอบถามพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ เอง ก่อนทำการไต่สวนให้ศาลแจ้งให้พยานทราบถึงประเด็นและข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวน แล้วให้ พยานเบิกความในข้อนั้น โดยวิธีแถลงด้วยตนเองหรือตอบคำถามของศาล

เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลสอบสวนผู้ใดให้คู่กรณีมีสิทธิซักถามพยานเพิ่มเติมตามประเด็น และข้อเท็จจริงที่ศาลกำหนดไว้ก็ได้ โดยให้ฝ่ายที่อ้างพยานเป็นผู้ซักถามก่อน

มาตรา ๔๑ ศาลอาจอนุญาตให้สืบพยานที่อยู่นอกที่ทำการศาลด้วยวิธีการตามที่คู่กรณีฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายร้องขอ โดยให้ฝ่ายที่ร้องขอเป็นผู้ดำเนินการเพื่อจัดให้มีวิธีการดังกล่าวและเป็น ผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนี้เว้นแต่ศาลจะกำหนดเป็นอย่างอื่น

การสืบพยานตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่ากระทำในห้องพิจารณาของศาล

มาตรา ๔๒ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร หรือในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย ร้องขอและศาลอนุญาต ศาลอาจกำหนดให้พยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญคนใดเสนอบันทึก ถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นต่อศาลแทนการมาเบิกความได้

ให้ศาลส่งสำเนาบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นตามวรรคหนึ่งให้คู่กรณีทราบ และหากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตั้งใจคัดค้านก็ให้ทำคำคัดค้านเป็นหนังสือหรือร้องขอ นำพยานผู้ให้ ถ้อยคำมาเบิกความก็ได้

ศาลอาจนัดให้พยานมาศาลเพื่อตอบข้อซักถามเพิ่มเติมของศาล หรือของคู่กรณี ตามประเด็นที่ เสนอต่อศาลตามความในวรรคสองและศาลอนุญาต ในกรณีเช่นนี้ ถ้าพยานบุคคลนั้นไม่มาศาล หรือ มาศาล แต่ไม่ยอมตอบข้อซักถาม ให้ศาลปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น ของพยานบุคคลนั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี เว้นแต่มีพยานหลักฐานอื่นประกอบและศาลเห็นสมควรเพื่อ ประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะรับฟังบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของพยานบุคคลนั้น ประกอบพยานหลักฐานอื่นนั้นก็ได้

หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาในการจัดทำ การยื่น การส่ง และการคัดค้านบันทึก ถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๔๓ การไต่สวนของศาลให้ศาลบันทึกรายงานการพิจารณาคดีรวมไว้ในสำนวนและ จัดให้คู่กรณีลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

การบันทึกคำเบิกความของพยานในการไต่สวน ให้บันทึกการพิจารณาโดยใช้เครื่องมือ บันทึกเสียงและเครื่องมือบันทึกภาพและเสียง หรือวิธีการอื่นตามข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๔๔ ในการพิจารณาคดี ศาลอาจขอให้พยานผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นหรือจัดทำ ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยได้ แต่ต้องให้ผู้ร้องหรือคู่กรณีแล้วแต่กรณีทราบความเห็น และให้โอกาสโต้แย้งความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวเป็นหนังสือภายในเวลาที่ศาลกำหนด

มาตรา ๔๕ ในการพิจารณาคดี กรณีที่ศาลเห็นสมควรหรือกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือ ทั้งสองฝ่ายร้องขอ แสดงตนขออนุญาต ให้ศาล ขอส่งให้มีการสืบพยานหลักฐาน ตรวจสอบบันทึก เอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ ไม่ว่าจะกระทำในเวลาใด ภายในหรือภายนอกที่ทำการศาลก็ได้

มาตรา ๔๖ ในการพิจารณาคดี ศาลอาจสั่งงดการสืบพยานหลักฐานใด ๆ ที่เห็นว่า ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่มีความจำเป็นแก่การพิจารณาคดี หรือ พิชิตหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาคดีได้แล้ว หรือ ขอไม่ให้คดีสืบข้อเท็จจริงโดยไม่สมควร ประสงค์ให้ชักช้า ก่อนศาลสั่งงดสืบพยานหลักฐานตามวรรคก่อน ให้ศาลฟังคู่กรณีฝ่ายที่เกี่ยวข้องเสียก่อน ที่จะมีคำสั่ง

มาตรา ๔๗ ในการพิจารณาคดี ศาลอาจอนุญาตให้คู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้อง ให้ข้อเท็จจริง หรือความเห็นแล้วแต่กรณีเป็นหนังสือได้

มาตรา ๔๘ เมื่อศาลมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยแล้ว การวินิจฉัยคดีของศาล ตุลาการที่เป็นองค์คณะทุกคนจะงดออกเสียงในประเด็นแห่งคดีมิได้

มาตรา ๔๙ ให้ศาลเป็นผู้บันทึกรายงานการพิจารณาคดี

มาตรา ๕๐ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ลงลายมือชื่อในคำสั่ง หรือประกาศ แล้วแต่กรณี

ส่วนหนังสืออื่นใดของศาล ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ลงลายมือชื่อ

หมวด ๓

การทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

มาตรา ๕๑ คำวินิจฉัยของศาลอย่างน้อยต้องประกอบด้วยความเป็นมาหรือคำกล่าวหา สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง

ให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคำขอทุกข้อตามที่ปรากฏในคำร้อง ห้ามมิให้วินิจฉัยชี้ขาดเกินคำขอหรือ นอกจากที่ปรากฏในคำร้อง

ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะต้องทำความเข้าใจในการวินิจฉัยในส่วนของตนเป็นหนังสือ พร้อมแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติ เมื่อการลงมติเสร็จสิ้น ให้ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะ จัดทำคำวินิจฉัยตามมติของศาล

คำวินิจฉัยของศาลต้องลงลายมือชื่อ ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนที่วินิจฉัยต้องลงลายมือชื่อ ในคำวินิจฉัยนั้น ถ้าตุลาการคนใดมีเหตุจำเป็นไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้องค์คณะนั้นพิจารณาหากเห็นว่า เป็นกรณีมีเหตุจำเป็นไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้มอบหมายตุลาการคนใดคนหนึ่งที่เป็นองค์คณะจัดแจ้ง เหตุดังกล่าวแล้วกลักรวมไว้กับคำวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของศาลและความเห็นในการวินิจฉัยของตุลาการที่เป็นองค์คณะทุกคน ให้ส่งไปประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาภายในสิบห้าวันนับแต่วันอ่าน

มาตรา ๕๒ คำวินิจฉัยของศาลให้มีผลในวันอ่าน

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีที่มีคู่กรณี ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย แล้วแต่กรณี ทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มา ให้ศาลบันทึกไว้และให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นได้อ่านโดยชอบแล้ว

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีที่ไม่มีผู้ร้อง ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยของศาลแก่ผู้ร้องและให้ถือว่าวันที่ศาลลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำวินิจฉัยเป็นวันอ่าน

การแจ้งให้มาฟังและการอ่านคำวินิจฉัยของศาลตามวรรคสองและการแจ้งตามวรรคสาม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ศาลกำหนด

มาตรา ๕๓ คำสั่งจำหน่ายคำร้องตามมาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ และคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๒๘ ต้องประกอบด้วยความเป็นมาโดยย่อของคำร้อง เหตุผลในการมีคำสั่ง ความเห็นประกอบ และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องอ้างอิง

เมื่อจัดทำคำสั่งเสร็จแล้ว ให้แจ้งคู่กรณีทราบ พร้อมปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการศาลไม่น้อยกว่า สิบห้าวัน

คำสั่งของศาลตามวรรคก่อนให้มีผลนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง

มาตรา ๕๔ ในกรณีที่คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลมีข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อย เมื่อศาล เห็นเอง หรือเมื่อคู่กรณีร้องขอและศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมข้อผิดพลาดหรือผิดหลง เล็กน้อยเช่นว่านั้นให้ถูกต้องก็ได้

การทำคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมตามวรรคหนึ่ง จะต้องไม่เป็นการกลับหรือแก้ผลในคำวินิจฉัยหรือ คำสั่งเดิม เมื่อได้ทำคำสั่งเช่นว่านั้นแล้ว ให้แจ้งผู้ร้องหรือคู่กรณีแล้วแต่กรณี ได้รับทราบ และให้นำ ความในมาตรา ๕๑ วรรคสี่ห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หลักเกณฑ์ และวิธีดำเนินการจัดทำคำสั่งตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามข้อกำหนด ของศาล

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๔/๑ ให้ศาลดำเนินการจัดทำร่างข้อกำหนดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้แล้วเสร็จและเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในหกสิบวัน นับแต่วันประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๕๔/๒ ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อกำหนดศาล ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้
ใช้บังคับ ให้ใช้ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐
ไปพลางก่อน ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๕๕ บรรดาคดีซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้
ใช้บังคับ ให้ใช้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้บังคับ *เว้นแต่คดีสหะเห็นสหคสรทพทต*
เป็นสหสรอื่น

หากไม่มีบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับแก่คดีซึ่งค้างพิจารณา
อยู่ในศาลตามวรรคหนึ่ง ให้ใช้ข้อกำหนดเดิมของศาลบังคับแก่คดีซึ่งค้างพิจารณาอยู่นั้น

.....

.....